

PS. ALLEHANDA OM VARJEHANDA

Stavar och parasiter

På PS-sidan i Läkartidningen 50/98 fortsätter Bernt Alm den intressanta diskussionen om läkekonstens symboler, enkannerligen staven och ormen. Eftersom jag redan en gång har dristat mig att skriva om detta (Läkartidningen 13/1998), kan jag inte motstå frestelsen att kasta mig in i debatten.

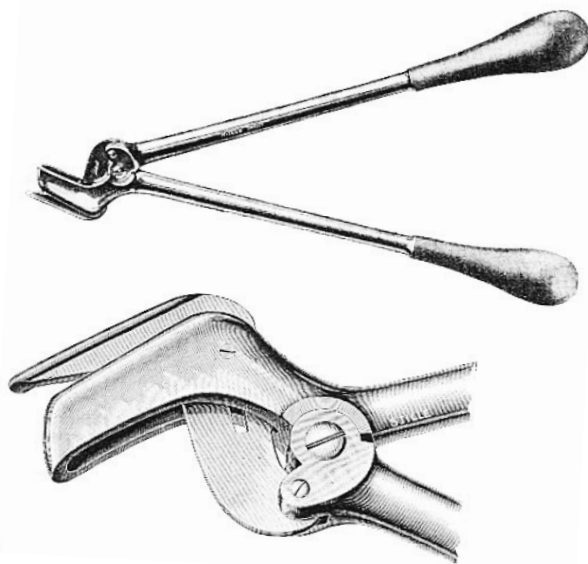
Alf Henriksson uppger i sin lärda och underhållande bok »Antikens historier», att det från början var Apollon (som bekant pappa till Asklepios) som i konsten framställdes med en ormslingrad stav. I en bytestransaktion med Hermes (Merkurius) förvärvade Apollon sedermera sin lyra, medan Hermes fick överta ormstaven. I sin egenskap av gudarnas budbärare hade Hermes redan de bevingade sandaler och dito hjälm som också brukar dyka upp i kommunikations- och handels-sammanhang.

Myten om byteshandeln mellan Apollon och Hermes är sannolikt en efterhandsförklaring till att vissa attribut kan ha vandrat från en gudom till en annan i de många kulturerna runt östra Medelhavet. I den vandringen kan mycket väl en stav med band ha förväxlats med en stav med ormar. Ur medicinsk synpunkt är det intressanta med myten att Apollon tillerkänns en första-handsrätt till staven och ormen.

Bernt Alm tar upp frågan om ormen i realiteten kan ha varit en parasit och efterlyser i sammanhanget en försvunnen referens. Som hjälp kan jag nämna att jag efter min artikel fick ett vänligt brev från doktor Stig Pålsson i Saltsjöbaden, som hänvisade till boken »De heliga tecknens hemlighet» av Frithiof Dahlby (Verbum, 1963). Här återges teorin att det skulle röra sig om en parasit som avlägsnas med en kluven käpp. Av maskens namn *aska* och det grekiska ordet *lepis* som betyder »tagande» eller »gripande» skulle namnet Asklepios vara bildat.

Stackars Asklepios! Detroniserad från läkekonstens gud till »maskplockaren»!

Ulf Schöldström

Stilles gipssax, förmodat mordredskap i »The Shepard murder case».

The Shepard murder case

I Läkartidningen 36/98 berättade jag om hur den svenska gipssaxen skapades för över 100 år sedan. Här följer en komplettering, som jag hoppas spaltens läsare skall finna intressant.

I november 1954 befann jag mig för Stille-Werners räkning i USA. Stille skulle delta med en instrumentutställning vid American College of Surgeon's stora kongress i Atlantic City och jag skulle passa på tillfället att se om där fanns några för oss intressanta nyheter i den jättestora utställningen.

Det hände sig att en känd läkare i Cleveland, Samuel Shepard, sades ha mördat sin fru. Detta beskrevs första kongressdagen i hela den amerikanska pressen. Dagen därpå kunde man läsa att han begått mordet med hjälp av Stilles gipssax, (»The Stille plaster of Paris shears»!

Informationen gjorde att flera kirurger stannade till vid vår monter för att se på gipssaxen, som givetvis låg med i sortimentet. Man vände och vred på denna med något frågande i blicken. Några läkare klappade mig på axeln och sade skämtsamt något i stil med »you certainly know how to get publicity».

Vid hemkomsten fick jag veta att den

amerikanska ambassaden i Stockholm under tiden varit uppe på vår instrumentfabrik med ett gipsavtryck av mordoffrets skallfraktur.

Om utfallet härav vet jag ingenting, men konstaterar att Stilles redan då historiska gipssax tydligen också hade varit ett verktyg vid – som det under åren visade sig – ett av vårt århundrades ur historiskt perspektiv internationellt mest omskrivna mordfall. Faktiskt skrivs det fortfarande om och refereras till »The Shepard murder case» i olika sammanhang.

Stig Tjerneld
Höllviken